

GIHF- Gästrike Idrottens Historiska Förening

Nr 2 november 1998 - Strömsborgsvägen 8, 802 66 Gävle

— Redaktör och ansvarig utgivare: Kaj Annebrant, Sandviken —

Sandvikens IF 80 år

*Snabbe ochbrytsäkre
Curt Cahlman från Ljusne
och Arne "Hodde" Hudin,
fältherren med bländande
teknik, var två stöttepelare i
SIF:s lag under 1950-talet.*

*Det som kom fyra i
Allsvenskan 1956.*

Hänt sen sist

Besök från Uppland 9 juni

Början till ökat samarbete

Vi i föreningens styrelse hade tisdagen 9 juni 1998 en träff i Qvarnen, Högbo Bruk, med styrelsen i Upplands Idrotts-historiska Förening med ordförande Inga Löwdin i spetsen. I träffen deltog merparten av styrelsen.

Helge Rask hälsade välkommen och berättade om tankarna bakom vår förening.

Kaj Annebrant informerade sedan om Sandvikens-avdelningens arbete med idrottskaféer och videoinspelningar av tidigare aktivas och ledares minne samt olika slag av utställningar.

Den senaste är en om Sandvikens IF, 80 år 3 november, som visats tre veckor under oktober i huvudbiblioteket i Folkets hus och fram mot jul kan ses i Jernvallens idrottshalls foajé.

I två skyltfönster i publikgången mellan Jernvallens bandyläktare och ishallen speglar vi dessutom i foton och texter aktivas samt lags prestationer genom åren.

- Högbo AIK 75 år 1997 ersätts i höst av 60 år med ishockey i Sandviken i ett fönster.
- I det andra ges Mr SIF, Gunnar Jansson, utrymme tillsammans med SIF 80 år.
- I SAIK Bandy-fönstret har vi en minnesutställning om Gunnar Zacka.Zackrisson.

Valter Nyström, Svenska Dagbladets guldmedaljör 1952 efter 29.23,8 på 10.000 meter, har i samråd med GIHF skänkt sin prissamling till Sandvikens kommun och den är utställd på den troligen mest offentliga platsen i kommunen, Folkets Hus foajé.

EN LÄMPLIG BOK-JULKLAPP

Gästrikedrotten före 1950

Gästriklands Kulturhistoriska Förenings årsbok 1998 ägnas helt åt tidig gästrikedrott. Boken, som väntas ligga färdig för försäljning i början av december, omfattar minst 216 sidor. Den är rikt illustrerad med omkring 160 bilder. Personregistret upptar 1300 namn.

En redaktionsgrupp inom Gästrikedrottens Historiska Förening stiftad 1990, finns bakom det stora arbetet men har haft hjälp av ett tiotal skribenter. Lennart Ödeen ger en historisk bild på idrotten från antiken och Hedesundabrottningarna fram till i slutet av 1800-talet.

I Gästrikedrotten före 1950 visas att idrotten mycket tidigt fick ett starkt fäste i vårt landskap. Gävle anses vara en av de första städer i landet där idrott började bedrivas. Ett påtagligt bevis är Gefle Idrottsförening, Sveriges äldsta flergrensförening, bildad 1882.

Gefle Gymnasii IF från samma år och Gävle Simsällskap från 1888 är andra pionjärklubbar. I Storvik och Sandviken startades idrottsföreningar 1901. I Ockelbo och Hedesunda 1904.

Gefle IF erövrade greve Clarence von Rosen pokal i fotboll 1902 efter tre inteckningar. IFK Gävle var ena laget i första SM-finalen i bandy, som spelades i Gävle 1907. Första SM för kvinnor i allmän idrott arrangerades på Strömvallen 1928.

Isaac Westergren, som var först i landet med liggande start och spikskor, deltog i OS 1900. Han blev senare stor gynnare av svensk idrott och bekostade en stor del av kostnaden inför premiären för ishockey i OS 1920.

Gävlebon Hans-Jacob Mattsson, som deltog i första SM-finalen i bandy, var med där. Och visste ni att en Gävlebo, "Ricken" Johansson, tog OS-silver i konståkning i London 1908?

Men det fanns även duktiga skidrännare i Gästrikland ganska tidigt.

Storvikarna Edvard Persson och Andreas Norgren kom etta och tvåa i SM 1916. Åshammar hade sin bäste i Per-Erik Eriksson, som 1932 besegrade Särna-Hedlund och Artur Häggblad uppe i Malung.

Brynäs mästarlag i fotboll 1925, Tirfings i bandy 1930 och Huges 1939 och 1940 är heller inte bortglömda i den bok som skulle utkommit 1957, då Gästriklands Idrottsförbund blev femtio år.

Nu trycks boken och kan beställas genom Gästrikedrottens Historiska Förening. Priset är beräknat till under 200 kronor, men medlemmar, individuella och föreningar i GIHF, blir gynnade med 20 procents vid beställning före 1 december.

Omslaget är med hård pärm och färgtonade bilder på Ricken, Einar Ask, Henry Eriksson. Måndag 7 december ordnas en bokkväll i Gävle Stadsbibliotek med intervjuer.

Gösta "Sågmyra" Bergkvist, Olle Åberg, Leif Lindqvist, Huges, och Valter Nyström finns på plats och berättar minnen. En mindre utställning kommer även att finnas på biblioteket. Alla intresserade är välkomna!

Vår förhoppning är att vår Gästrikedrotten före 1950 uppmärksammar idrottsföreningens stora betydelse i samhället och påverkan på yngre och äldres demokratiska fostran. Vi har också en stark tro på att idrotten har något positivt att ge även 2000-talets människor.

KAJ ANNEBRANT

Gästrikedrottens Historiska Förening

Beställningar:

Kassör Rune Holmgren

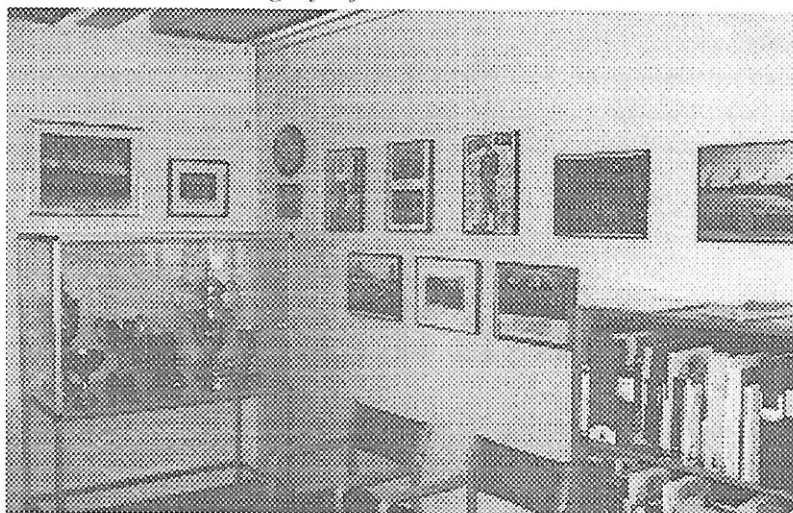
Furuvägen 27, 812 31 Storvik

Tel: 0290/108 64

Olle Åberg, till vänster; Gösta Bergkvist, Yngve Andersson och Valter Nyström berättade idrottsminnen från 1940-talet under vårt årsmöte 27 april i Gävle GIK:s Nynäsgården. Där delades även ett tiotal diplom ut till jubilerande föreningar och några förtjänta ledare.

Sandvikens Folkbibliotek i Folkets Hus har med hjälp av vår förening ställt iordning ett särskilt idrottsrum med prisskåp, inramade fotografier och tidningsurklipp samt foton. I rummet finns dessutom jubileumsböcker, och många Sandviksbor har redan hittat dit.

GIHF:s styrelse med gästerna Sigge Kihlström, Valter Nyström och Gustav Eriksson var gäster hos Dalarnas Idrottshistoriska Förening 16 juni.

Styrelsen: Bert Johansson, Bruno Moström, Helge Rask, Inga-Lisa Eriksson, Rune Holmgren, Anders Eriksson och Bo Nordlund.

Styrelserna i GIHF och Upplands Idrottshistoriska Förening träffades i Högbo Bruk 9 juni. Helge Rask, 80 år, och Inga Löwdin, 81 år, är ordförande i de två föreningarna. Inga har i många år varit en respekterad aktiv och ledare inom svensk idrottsrörelse.

Hon var med i landslaget i längdskidåkning och framgångsrik även i orientering. Och hon deltog i årets 5-dagars i Gästrikland. 1951 valdes hon in som första kvinna i RF. 1983 blev hon invald i Svenska Idrotts-historiska Föreningens styrelse och var vice ordförande där. I år har hon förärats Svif:s idrottshistoriska pris.

Sju gästrikar

I VASALOPPET 1922

Den 10:e februari 1922 skrev redaktör Anders Pers en artikel i Västmanlands Läns Tidning där han väcker idén om "Ett nationellt skidlopp" med erinran om att det nu är väl 400 år sedan Gustaf Wasa hade uppgett hoppet att resa dalkarlarna mot de danskes tyranni och var i färd med att rymma landet in i Norge som politisk flykting.

Redaktör Pers artikel blev följande dag med instämmande återgiven i Dagens Nyheter.

På ett styrelsemöte den 17 februari, diskuterade Mora Kamraterna frågan om den föreslagna nationella skidtävlingen, och på en fråga från Mora Tidning gav styrelsen sin mening tillkänna i nedanstående uttalande:

"Det av redaktör Anders Pers i Västerås framkastade förslaget om en skidtävling Mora-Sälen har av härvarande idrottsmän väckt det allra största intresse, och man endast förundrar sig över, att ej tanken härpå tidigare blivit framkastad."

Tävlingen bör hållas så långt fram på vintern som möjligt, dels för att löparna då äro vältränade och dels för att snön då har packat ihop sig och bättre bär upp skidorna."

På aftonen den 5 mars samlades styrelsen till ett avgörande sammanträde i vilket även föreningens framstående skidlöpare deltog som sakkunniga. Mötet beslöt att tävlingen skulle genomföras och datum bestämdes till söndagen den 19 mars.

Efter långvarigt diskuterande bestämdes banan till den västra sträckningen genom älvdalsskogarna med start i Sälen kl. 6 på morgonen och kontrollstationer i Mångsbodarna, Evertsberg och Oxberg samt mål vid Vasastoden i Mora.

Tisdagen den 7 mars publicerades inbjudningen i de flesta Stockholmstidningarna och en del av landsortspressen i mellersta och norra Sverige. I inbjudan kan man läsa följande; *"Distansen blir Sälen-Mora ca 90 km, å en för alla lika, bestämd bana med kontroll vid Mångsbodarna, Evertsberg och Oxberg. Anordningar för förplägnad äro vidtagna å samtliga kontrollstationer. Banan prickas på vill samma sträckor, så att ortintressen icke på något sätt gynnas. Samling sker vid Limesforsens Järnvägsstation den 17 d:s efter tågets ankomst, varvid även obligatorisk läkareundersökning äger rum. Anmälningstiden utgår den 15 d:s."*

De första anmälningarna inkommo till Mora-Kamraterna redan fredagen 10 mars, då IF Göta, Karlstad, anmälde Carl Emanuel Berg som blev den först antecknade Vasalöparen. När anmälningstiden löpt ut hade 139 löpare anmält sig. Arrangörerna hade från början räknat med ett 30-tal.

Vid löparnas ankomst till Limesforsen på fredagen 17 mars, stod ett 40-tal slädar uppställda efter landsvägen beredda att transportera deltagarna till inkvarteringsställena, som sträckte sig från Värderås i söder till Röen i norr. Av 139 anmälda löpare fanns sju från Gästrikland;

Nr 42	Edvin Kvist, Gestrike-Hammarby IF	född 1897
53	Sven Vestberg, Storviks IF	1898
65	Johan Videll, Gävle Godtempl. IK	1893

67	Vidar Eriksson, Gestrike-Hammarby IF	
70	Knut Broman, Storviks IF	1892
76	Hans Hansson, Storviks IF	1893
121	Edvard Persson, Storviks IF	1888

Av gästrikelöparna var Edvard Persson, svensk mästare på 60 km 1916, den mest namnkunnige, men var litet till åren kommen, 34 år, och hade gjort sitt bästa i skidspåren.

Av övriga gästrikar var Johan Videll, Sven Vestberg och Hans Hansson distriktsmästare. På lördagseftermiddagen företog doktor Ahlberg i Lima sin besiktning av skidlöparna, av vilka alla befunnos hålla måttet, utom Hans Hansson i Storvik, som avrättades från att starta på grund av en mindre varbildning i handen. Storvikslaget skulle därmed vara sprängt. Hansson morrade och ville ingenting lova. Vid uppropet på lördagen saknades 20 löpare, däribland två gästrikar: Nr 67 Vidar Eriksson från Gestrike-Hammarby och nr 70 Knut Broman från Storviks GIF.

Under lördagen preparerade löparna sina skidor och diskuterade ivrigt vilken valla, som vore lämpligast. Under natten hade det varit frost, men nu var kvicksilvret över nollpunkten igen och snöflingorna dansade våta i luften. Mot kvällen sjönk temperaturen och snöslasket stelnade till. Kl 4.30 på söndagsmorgonen var det dags för frukost. Gryningen bröt fram över åsarna i öster och det ljusnade. Vasalöparna kommo ut och vallade sina skidor in i det sista och följdes med stor uppmärksamhet av en skara Transtrandsbor.

119 skidlöpare skockade sig på den öppna platsen kring Vasastenen. Hans Hansson från Storvik ville inte lämna sitt lag i sticket, utan ställde upp med de andra, sedan tävlingsfunktionärerna försäkrat sig om, att förbandsartiklar och läkarhjälp funnos tillgängliga efter banan. Klockan 5.45 skedde uppropet och starten som var utsatt till klockan sex blev något försenad. Klockan 6.40 kunde "herr" J Westling ge order om start. G Wahlgren från Djursholm lade sig till en början i täten. Efter ett par kilometer gick Strål-Lars om honom och åkte sedan i spetsen hela triumftåget genom Transtrand. Videll från Gävle GIK låg på omkring 10:e plats. Vid Vörderås lämnade åkarna stora vägen och uppslukades av storskogen mot Älvdals rå. Här gick Särna-Hedlund upp i täten och passerade Branäs finnställe kl. 7.35 och 40 minuter senare Mångsbodarna, tätt följd av Strål-Lars och Joel Eng, Djurgårdens IF. Av gästrikåkarna passerade J Videll som 19:e, Edvard Persson 48:e, S Vestberg 50:e, H Hansson 59:e och Edvin Kvist som 63:e. Några tider hann ej kontrollanterna ta på grund av de stora klungorna.

Det hade nu börjat snöa och nysnön förorsakade isbildning under skidorna. Skidåkarna i täten växlade ständigt. Man sökte undvika det otacksamma uppdraget att gå före och offra krafter på att göra rent åt konkurrenterna. Detta upprepade ombyte fortgick ända till Karl Larsson från Oxberg kom upp som etta, då ordningen blev mera stadigvarande en timmes tid. Jonas Persson från Arbrå tröttnade

på det låga tempot och gick på Evertsbergssjöarna upp i ledningen. Till Evertsberg kom han som första man kl. 10.14.30 en knapp minut före Strål-Lars, som åkte in till kontrollen kl. 10.15.10. Knappt 10 minuter efter ledaren kom första gäststrike, J Videll som 19:e, placeringen före slutsegraren Ernst Alm från Norsjö. Av övriga gäststrikeåkare passerade S Vestberg kontrollen som 49:e, E Persson 52:a, H Hansson 59:e och E Kvist som 74:e.

Det hade nu blivit fullt yrväder som efter kl 12 övergår till ett outhärdligt snöglopp. Filmmannen som nere vid kontrollen vevar in vasalöparna, sliter ont och får allt grumligare bilder. Vasalöparna stakar nu in på Moraskogen, under det våt snö piskar dem i ansiktet och sprutar omkring skidorna. Nu var det de kraftiga, som trängde upp bland de tjugo första.

Till kontrollen i Oxberg, som var den officiellt sista före målet i Mora ankom kl. 11.20 tre löpare; J Persson, Strål-Lars och E Alm i nämnd ordning. På fjärde plats kl. 11.22 anländer Videll i sällskap med Axel Israelsson, Dala Järna, och Joel Hed, Mora. Kl. 11.41 passerar Hans Hansson på en 50:e plats. Sven Vestberg har fallit tillbaka och kommer in som 66:e kl. 11.47, E Persson som 72:a kl. 11.47 och E Kvist 84:e kl. 12.10.

I Mora föll snön våt och gatorna trampades upp till en enda sörja. Men banan där segraren skulle åka in låg skyddad och vit av nysnön. Man väntade tåligt, ingen ville lämna sin plats. Man kunde inte vara säker på vad som skulle hända. Jonas Persson, Strål-Lars och Alm hade lämnat Oxberg i varandras sällskap för mer än en timme sedan. Klockan i kyrktornet slog ett. Vad hände på heden nedom Gopshus? Skulle någon av de tre första i Oxberg vinna eller kunde någon av de två mest förhandstippade åkarna, Särna-Hedlund och Oskar Lindberg, spurta till sig segern. Hedlund och Lindberg hade passerat Oxberg sex min efter täten på respektive 11:e och 12:e plats.

Äntligen kom ett nummer upp på anslagstavlan. Det var

den förste, som passerat den hemliga kontrollen vid Eldris, nr 114 Ernst Alm. Norsjöpojken låg först än så länge, men varför skrev man inte upp nr 37 och 47? Alm var väl inte ensam? Fem minuter gick och fem till. Nu kom nästa nummer upp; 65 Videll! Var kom han ifrån? Så kom Lindberg, Israelsson och Fjellberg. Äntligen kom Strål-Lars och Jonas Persson, men då var Alm redan i Seljabyn, knappt 4 km från mål. Lindberg hade ner till Seljabyn gått fram till andra plats och Israelsson till tredje, båda hade passerat Videll, som här låg på fjärde plats.

Kyrkklockan slog halv två. Väktaren vid Badstubacksbron blåste i hornet – förste man kom stakande nere på Hemulån. Det gick ett brus genom skarorna, som trängdes tätt vid repen efter banan. Där kom Alm den förste vasamästaren, nersnöad och blåfrusen. Några hundra meter från mål steg en morakulla ut i banan och kastade en lagerkrans kring hans hals och han passerade mållinjen kl. 13.36.49 och fick tiden 7.32.49.

Drygt fem minuter efter Alm kommer hans klubbkamrat Oskar Lindberg, en halvannan minut senare Axel Israelsson. Sedan följde, Fjällberg och Särna-Hedlund. På en mycket hedrande sjätte plats stakade Johan Videll från Gävle i mål på 7.41.35 endast åtta min och 46 sek efter segraren.

Övriga gästrikar kom i mål med följande placeringar och tider; 43 Sven Vestberg, 8.04.36, 65 Edvard Persson, 8.20.08 83 Edvin Kvist, 8.32.04 och 84 Hans Hansson, 8.32.50.

Jocke Videll fick som sjätte pris Idrottsintresserade morabors hederpris och silvermedalj. Storvik IF belade en 15:e plats i lagtävlingen med tiden 24.57.34, en timme och 55 min efter segrande IFK Norsjö. Endast två löpare bröt loppet, vilket är förvånande med tanke på det usla skidföret.

Det med sådan energi och beslutsamhet förrättade värvet var till ända, och Mora-Kamraterna kunde se tillbaka på ett gott verk. Vasaloppets eftermäle i tal och skrift lönade rikligen de stora ansträngningarna

Sune Scherp

FAKTA: Häftet "Det första Vasaloppet", tryckt 1923

Jocke Widell minns sin första förening

Inför Storviks IF:s 40-årsjubileum 1941 skrev Johan Widell, Gävle, följande:

När nu den anrika Storviks Idrottsförening fyller 40 år är det mig kärt att få gratulera och minnas:

När vi små parvlar beundrade Lars Gustaf Sääf som med bröstet full av ordnar gav glans åt våra skidtävlingar. Vem kan glömma Efraim Lundströms och Manne Molins charmanta stil i skidbacken på Jonssons vreten, Johannes Lembkes 22 kronors skidor (12 fot) som var så fina, att dom aldrig behövde vallas? Det var i drömmen möjligen man kunde tänka på att nå vad dessa kunde.

Men Storviks ungdomen växte upp. Det blev både bredd och topp, föreningen var en av de främsta i Sverige på skidor, och alltid en sensation när laget var med på budkavle. Då som alltid var det roligt att vara från Storvik

Hur många utmärkta idrottsmän ha inte fostrats i denna förening? Det är orätt nämna några namn, men Ni får förlåta mej, att jag kände mig varm om hjärtat när "Wachen" sprängde målsnöret före tysken Mentzer vid den oförglömmeliga landskampen 1934. Heder åt sådana landsmän!

Jag har tillhört två föreningar, Storvik och Gävle G.I.K. Man kände sig lite konstig vid handbollsfinalen i D.M. 1940, då det blev halva hjärtat åt vardera laget.

Till sist en eloge till Storviks alla verkligt fina supportrar. Det finns många sådana, uppoffrande, hängivna och med de sina i vått och torrt.

PS! Johan "Jocke" Widell kom sexa i premiären för Vasaloppet Sälen till Mora 1922. Läs en längre referat om tävlingen i det här medlemsbladet!

Gefle IF:s väg till allsvenskan

Gefle IF är allmänt känt som pionjärer för fotbollen i Gästrikland. I seklets början hade Gefle IF en verklig glansperiod, då von Rosens pokal 1902 erövrades för alltid genom seger i finalen med 1-0 mot Djurgården.

Efter glansperioden vid seklets början var det slut på Gefle IF:s fotbollsframgångar en bra tid framöver. Men på distriktsnivå hängde föreningen med även i fortsättningen.

Efter upphöjelsen till division II 1928 hade Gefle IF mer och mer befäst sin ställning i serietoppen och efter höstsäsongen 1932 låg Gefle IF tvåa, en poäng efter Brage. På den tiden började man seriespelet på hösten och spelade färdigt på våren.

Inför sista omgången hade Brage fortfarande en poängs försprång och mötte Surahammar borta, medan Gefle IF hade Västerås hemma. Sista serieomgången var mycket spännande och slutade lyckligt för Gefle IF som vann över Västerås, medan Brage förlorade och GIF var klart för kval till allsvenskan.

IFK Norrköping, som vann Östra serien, blev Gefle IF:s kvalmotståndare.

Första kvalmatchen spelades hemma Annandag Pingst och det blev en stor dag för Gävle med omnejd, Gefle IF vann

med 3-1. Strömudden, som för första gången togs i bruk efter omläggningen, stormades av över 6.000 personer, som var så ivriga att komma in att många klättrade över staketet utan att betala entré. Omkring 5.800 årliga själar betalade sin lagstadgade entré. Detta betydde att det aldrig förr räknats in så mycket folk på en vanlig match. Enligt ett referat från matchen hade Norrköping ett litet spelövertag, men Gefle IF:s anfall var istället betydligt spetsigare och farliga. Yttrarna Gunnar Jansson, ett mål, och "Fisken" Eriksson samt "Hogga" Karlsson, ett straffmål, var ständiga oroshärdar för Norrköpings försvar. I Gefle IF:s försvar var "Kusken" Svensson lugn, säker, arbetsam och gjorde många fina framspelningar till forwards.

I returmatchen i Norrköping tog hemmalaget ledning med 2-0 och hade klart spelövertag första halvlek, men några minuter före halvtidsvilan slog GIF:s John Sand till med två mål och kvitterade. Denna utveckling av matchen blev en stor överraskning för Norrköping, och Gefle IF kunde i andra halvlek göra två mål och var klart för allsvenskt spel för första gången i föreningens historia. Hemresan blev en riktig segerfest och på Centralstation i Gävle mottogs de nya allsvenskarna av "hela stan".

Anders Eriksson

Från 1998 till 1948

Gästrikedrotten i backspegeln

Idrottshistorien går fort. När boken om landskapets idrott före 1950 nu är på gång, så börjar det bli läge att redan minnas vad av värde som tilldrog sig för 50 - 40 - 30 år sedan.

För precis 50 år sedan 1948 var det gyllene tider för Gästrikedrotten. Förutom välkända OS-framgångar hände mycket av värde. Vid SM i friidrott 1948 vann både Ingvar Bengtsson och Henry Eriksson sina specialsträckor 800 respektive 1500 meter.

IFK Gävles trägna långlöpare Henry Norrström. Gunnar Evaldsson och Karl Larsson tog hem lag-SM på 10000 meter

På den tiden sprang man inte halvmaraton utan 25 000 meter och svensk mästare på den distansen blev Gustav Östling, som då tävlade för IF 14. Senare under sommaren skulle han springa i mål på en mycket hedrande sjunde plats i maraton vid OS i London

I den korta terrängen var alltid Gösta Bergkvist vass och var ohotad som svensk mästare. Tillsammans med Ingvar Bengtsson och Henry Eriksson säkrade han också lagmästerskapet.

SM-medaljer droppade över distriktet på ett annat sätt än idag. Vid SM i simning samma år blev P O Östrand från Hofors kung med sina segrar i frisim på alla distanser 200, 400 och 1500 meter.

Blåddrar vi i idrottshistorien tio år framåt till 1958 så hittar vi inte samma framgångar. Sandvikens IF hade under 1950-talet etablerat sig i fotbollsallsvenskan och drog stor publik från när och fjärran, vilket bidrog till att gruppmatcher i fotbolls VM spelades på Jernvallen. Just 1958 körde det för SIF, som i sista stund klarade sig kvar i allsvenskan. Inte ens bandyn i SAIK stod sig sedvanligt stark på sin tredje plats från slutet.

Friidrotten var dock i en djup svacka i slutet av 1950-talet. Men i början av 1950-talet hade Valter Nyström blivit

en av Gästrikedrotten främsta genom tiderna och unik för distriktets idrott, då han 1952 utsågs till Svenska Dagbladets bragdmedaljör. Efter att ha presterat den dittills näst bästa tiden i världen 29, 23, 8.

Gävle GIK fortsatte att placera Gävlehokeyn på den svenska idrottens karta. För andra året i rad var man nära att bli svenska mästare i ishockey, men förlorade mot Djurgården i finalen.

För precis trettio år sedan 1968 svarade sedan Hofors för många av distriktets framgångar. Kanotsporten hade där utvecklats till ledande i landet. Vid SM 1968 blev Lars Andersson mästare i K 1 1000 meter. Tillsammans med Tord Sahlén vann han K 2 1000 meter och dessutom blev Tord Sahlén mästare med Lars Paues i K2 10 000 meter. Både Tord Sahlén och Lars Andersson visade klass med varsin 4:e plats i Mexico OS samma år.

På 800 meter hade Gästrikland åter en svensk mästare då Ove Berg, Hofors AIF, vann. Och vid samma svenska mästerskap kastade Birger Asplund, Hofors AIF, längst i slägga.

Årets världstrea i spjut och SM-segraren Åke Nilsson Gefle IF lyckades inte helt på sin sjätte plats i Mexico OS 1968, där även Ove Berg representerade Sverige liksom han gjorde med landskampsseger på 800 meter mot Finland

I Skade hade damidrotten vuxit sig stark. 1968 vann Lisbeth Engström SM i terräng 2000 meter och Annika Folcke blev silvermedaljör i ängdhopp

Brynäs IF dominerade mer än någonsin svensk ishockey för 30 år sedan, då klubben 1968 för tredje året i rad och för fjärde gången totalt blev svenska mästare och även satte sin prägel på Tre Kronor.

Hur kommer 1998 års Gästrikedrott en gång att te sig i historiens backspegel?

Bo Nordlund

En SM-final i bandy

SAIK-minnen från 1940-talet.

Min första Stockholmsresa gick till Stadion och SM-finalen i bandy.

Lock-Erik ordnade så att vi juniorer fick åka tåg till huvudstaden lördagen den 24 febr. Vi hade rum på hotell Hospits som låg efter Mästersamuelsgatan nära centralen. På kvällen var vi på Vinterpalatset och dansade efter Lulle Ellbojs 17-mannaorkester.

Söndagen den 25 febr. ingick med rena vårvädret.

SAIK och Slottsbrons IF skulle göra upp om Svenska mästerskapet.

Isen var porös utom vid norra målet, där den konstfrysta ishockeyplanen var belägen. Slottsbron började bäst och tog ledningen med 2-0, som var halvtidsresultat. I andra halv-

leken kvitterade SAIK genom 2 mål av Acke Lysell. Full tid 2-2. Förlängning !! Kampen var stenhård.

När SAIK fick spela mot konstisen tog Einar Ask tag i bollen, dribblade sig igenom hela slottsbroförsvaret, rundade målvakten Evert Nilsson och lade bollen tillrätta i motståndarmålet.

3-2 till de kristna, som man sade på den tiden. Vilket jubel och vilken lycka för oss ungdomar som fick uppleva SAIK:s första seger i sin tredje final.

Stämningen var enorm på extratåget till Sandviken. Tack Lock-Erik.

Erik "Locken" Eriksson avled på julaftonen 1945, endast 40 år gammal.

Klangen

Tävlingsledaren berättar om snö-SM 1952

Följande berättelse är ett exempel på det hemlighetsmakeri som fanns inom orienteringens första decennium och maximal otur i ett arrangemang.

Vi, d.v.s. Orienteringssektionen inom Gästriklands Idrottsförbund, blev av Svenska Orienteringsförbundet övertalade att arrangera rubricerade tävling. Vi hade årena före arrangerat ett RM i skidorientering och ett SM för damer, som blivit lyckade och fått god kritik. Typiskt för denna tids tävlingar var den otroliga sekretessen och hemlighetsmakeriet. Det fanns personer, som ansåg att hela styrelsen ej behövde informeras före tävlingsdagen! Detta gjorde att ledningen blev oenig från början. I stället för att bjuda på Gästrikterräng och få det relativt lättarrangerat, drog banläggarna iväg ett 10-tal mil från förläggningen i Ockelbo in i Hälsinglands snörika finnskogar. Det blev också många problem. Genom den primitiva målplatsen fick vi låna tält och stora grytor för att koka vatten för tvagning utomhus. Likaså måste lottor anlitas för förplägningsgöromål. Lottachefen i Ockelbo och jag åkte till målplatsen några dagar före och gick igenom detaljerna. Dagen före tävlingen bröt hon lårbenshalsen så det var bara att improvisera på tävlingsdagen.

På kvällen före tävlingen bjöd Kopparfors AB på en fin älgmiddag vid Wij herrgård. Som värd vid denna måltid åkte jag hem till Sandviken för att byta kläder. När jag passerade pressbyråns kiosk kunde jag läsa på Expressens löpsedel "Kaos på SM" med stora bokstäver. Jag stannade och tänkte förvånad, vilken tävling går samtidigt med vårt SM. När jag läste tidningen förstod jag att det var vår tävling det gällde. Gunvald Håkansson hette journalisten och var lite okänd. Han hade, efter vad som senare framkom, blivit utan rum på ortens enda hotell och kommit i dispyt med vår presschef, då det visade sig att han ej beställt något rum. Det var ett dåligt omen tänkte jag vid återfärden till Ockelbo.

Nästa händelse var att den buss vi anlitat för att köra förbundsstyrelsen och pressfolk till start- och målplatsen tidigt på tävlingsdagens morgon ej hade anlänt. Det var en medlem i tävlingsledningen från Österfärnebo som var bussägare. Ingen svarade på påringning och vi blev oroliga om något hänt efter vägen, ca 8 mil. Jag fick tips om att en bussägare fanns i Mo, bara 6 km bort.

Jag letade upp honom. När jag knackade på var ytter-

dörren olåst så det var bara att kliva på. I köket i en soffa låg bussägaren. Vid min fråga om möjligheten att hyra en buss, stack han upp huvudet bakom en kraftig kvinna och skakade på huvudet. När jag kom tillbaka hade bussen dykt upp. Det hade blivit ett missförstånd.

En annan detalj var när televerkets montör skulle ansluta telefonerna för pressen så kopplade han fel så att talratten fungerade som hörlur med många lustigheter som följde.

Dagen före och under natten föll cirka en decimeter snö. Då blev det smått panik. Jag kontaktade Högbo AIK och SOK i Sandviken om de med Sven Agrens flyttbuss kunde åka upp till tävlingsområdet och springa kring kontrollerna för att det ej skulle bli stigar i spårsnön. De ställde upp men tyvärr hade bussen som skulle köra löparna ut till startplatsen åkt av vägen i snöhalkan och vält i diket. De mannar som skulle spåra fick hjälpa till att få bussen på vägen och det blev ingen spårning.

Sedan blev det också "fel segrare". En relativt okänd löpare från Uppland vann, Herbert Andersson, Järlåsa, som senare dokumenterade sig som mycket kvalificerad. Hade någon mer känd löpare vunnit hade kritiken varit mycket mildare. Nu skrevs det i Aftonbladet och Expressen en massa osanningar som var härresande.

Till slut blev vi heligt förbannade. Det var obetald fritid vi hade satsat. Jag ringde till Malcolm Murray som var ordförande i Orienteringsförbundet och även deltagit vid SM-tävlingen. Han var dessutom general och chef för krigshögskolan i Karlberg. Jag krävde ett möte med journalisterna från Aftonbladet och Expressen hos Malcolm Murray. Om inte skulle hela styrelsen i Gästrikland lämna sina uppdrag. Det gick han med på. Hela tävlingsledningen åkte till Karlberg och träffade journalisterna. Journalisterna fick be om ursäkt och dementera de värsta lögnerna i pressen. Vi var ett relativt nöjt gäng som åkte hem till Gästrikland på kvällen. Det kan också nämnas att från att "lägga av" så bildade vi Gästriklands Orienteringsförbund 1954. En känd person skrev i ett brev till mig där han gratulerade ledningen till styrkan att komma tillbaka. Idag utses SM-arrangör officiellt flera år i förväg.

Helge Rask, tävlingsledare

VIII Idrottshistoriska konferensen

26-28 SEPTEMBER I VÄNERSBORG

Westgöta Idrottshistoriska sällskap, Vänersborgs Idrottshistoriska Förening och Svenska Idrottshistoriska Föreningen arrangerade 25-26 september en rikskonferens i Vänersborg. GIHF representerades av Kaj Annebrant.

Jag gjorde sällskap dit i bil med Bengt Lundgren, Hudiksvall, och Carl-Fredrik Spansk från Söderhamn, som företrädde Hälsinglands Idrottshistoriska Sällskap. Vi fann under dagarna i Västgötametropolen flera skäl att framöver samarbeta.

Ett kan bli att hjälpa varandra med föredragshållare till idrottskaféer. Ett annat att söka efter bidrag tillsammans från länsmyndigheter för att finansiera nya verksamheter. Vi har samma inriktning och har inga ambitioner om att skapa egna idrottsmuseer.

En skillnad är att Sisu är mer knutet till Hälsingeföreningen än till vår förening.

Vi har i gengäld genom lokalavdelningen i Sandviken en bredare verksamhet.

I Vänersborg samlades ett 70-tal idrottshistoriker från Malmö i söder till Östersund i norr. Västra Götalands kulturchef invigningstalade.

Konferensen inleddes sedan på temat Slå vakt om det idrottshistoriska arvet, som har sin grund i en motion med samma namn till Riksidrottsstämman i Karlstad våren 1997. Ett ja ledde till att en av Riksidrottsförbundet tillsatt arbetsgrupp skrivit en arkivhandledning för idrottsrörelsen.

Förhoppningen är att öka intresset inom den för att bevara det kulturhistoriska arvet.

Ett förslag till tillägg i RF:s normalstadga diskuterades. Det går ut på att arkivansvaret tas med i sekreterarens uppgifter. Denne, eller någon annan i föreningen, får ansvar för att det historiska arvet bevaras på ett betryggande sätt.

En stor fara just nu är datorteknikens utveckling. Tekniken blir snabbt "omodern".

Ett råd blev:

"Ta ut all viktig information på papper"!

Professor Jan Lindroth ser de idrottshistoriska föreningarna som en minifolkrorelse, som inleddes i Dalarna och Värmland 1979 och nu omfattar upp mot 6.000 medlemmar. Och i omvärlden, inte ens i Norden, finns det någon direkt motsvarighet.

Professorn hoppas på ett ökat samarbete mellan befintliga museum. Han sa att det krävs ett oerhört arbete för att skapa ett och varnade för att ha det som enda mål. Föreningarna kan i stället ägna sina krafter åt tillfälliga utställningar och till exempel inventering av materiel.

En rekommendation var att ordnas kurser i arkivkunskap genom Sisu.

Fredag eftermiddag gick åt till gruppdiskussioner i fem ämnen. Ett var hur föreningarna i större utsträckning än hittills bör samarbeta och utbyta erfarenheter samt ges en gemensam ledning..

Konferensen enades på lördagen om att uppmana RF:s idrottshistoriska kommitté att verka för att Riksidrottsstyrelsen till Riksidrottsstämman i Malm nästa år lägger fram ett förslag på hur den övergripande idrottshistoriska samordningen ska organiseras i framtiden.

Riksidrottsförbundet, Sveriges Riksidrottsmuseum, Sisu eller den Svenska Idrottshistoriska Föreningen, Svif, är tänkbara huvudmän, men något helhjärtat stöd för någon kom inte fram.

En rundvandring på Westgöta och Vänersborgs museer, i intilliggande lokaler, hanns med i god tid före fredagskvällens kamratmåltid. Efter ett storforum lördag morgon kåserade Leif "Loket" Olsson.

Sedan avrundades konferensen med ett beslut om nästa rikskonferens i Östersund 2000.

Bengt Brügge, uppväxt i Gävle men sedan länge bosatt i Östersund, fick 10.000 kronor från Sveriges Centralförening för Idrottens främjande för att förbereda IX:e rikskonferensen i det Norrland, som är en i stort vit fläck.

Gästrikland, Hälsingland, Jämtland och Västerbotten har idrottshistoriska föreningar. Endast de tre förstnämnda hade dock representanter i Vänersborg. Ny i gemenskapen var Stockholm, som fick en förening i somras.

Den ende arkivarien från något av Folkrorelsernas Arkiv kom från Uppsala.

Riksidrottsförbundet fyller 100 år 2003, men redan 2000 ska Nordiska Museet vara klart med en stor satsning på en utställning om svensk idrott. Det ger hopp om att Riksidrottsmuseet får nytt liv i en ny museibygnad, kanske i anslutning till Nordiska Museet.

KAJ ANNEBRANT

Vår förenings närmål

Ett närmål är att fördjupa samarbetet med Sisu, idrottsrörelsens eget studieförbund. Ett annat är att få ett ökat samarbete med granndistriktens idrottshistoriska föreningar. Främst Uppland och Dalarnas.

Inga Löwdin informerade i Högbo om Upplandsföreningens verksamhet.

GIHF-styrelsen fick ta emot medlemsblad och informationsmaterial.

Det blev mycket uppskattat och har givit uppslag till nya infallsvinklar för vårt arbete.

Upplandsordföranden sammanfattade sina intryck:

"Vi har i stort samma målsättning men lite olika infallsvinklar och vi har en del att lära av varandra".

En gemensam sammankomst, till exempel i Tierp eller någon annan bruksort planeras.

KAJ ANNEBRANT

Fotbollskaféet

3 NOVEMBER

En härlig nostalgikväll

(Arbetsbladets sportchef Bengt Andersson 4/11 1998). Vårt fotbollskafé i samarbete med Sandvikens IF, Arena Jernvallen, Kultur och Fritid samt sponsorerna Sisu, Bilmetro, Gestrike Kraft, Sandvikenhus och Sandvik 3 november var en succé.

Jernvallens servering fylldes till sista stol (och lite till).

En timme före den offentliga delen samlades ett 40-tal hedersgäster i Kajutan och bjöds på smörgås och kaffe. Där satt Bertil Ericsson, Arne Hodin, Tjofsen, Stojen, Kingen, Cahlman tillsammans med tidigare friidrottarna Valter Nyström och Hans Liljekvist med flera.

Fred Eklöf hade tagit bilen upp till Sandviken från Västerвик. Bertil, 90 år 6 november, hade yngste sonen C-G, 51 år, som chaufför och trivdes som fisken i vattnet. Redan efter middag - under färden från Sundsvall till Sandviken, gästade Bertil (och undertecknad) lokalradion för programmet På tapeten, där vi berättade om Sandvikens IF 80 år och Fotbollskaféet.

Prick klockan 18 drog vi igång programmet med presentation av gästerna Bertil, VM-hjälten Sigge Parling, Ronald Åhman och Peter Larsson med tillsammans över hundra landskamper i bagaget. I samband med det gratulerades Bertil av Helge Rask, GIHF, med diplom. SIF hyllade Bertil med blommor. De överräcktes av ordförande Per Engström.

"Världens bästa SIF" - mitten av 50-talslaget med en fjärdeplats i allsvenskan som höjdpunkt 1956, publikrekord på Jernvallen hösten 1957 och en sexveckors Afrikaturné 1958 (och 2-2 i matchen mot proffslaget Ajax från Holland i Johannesburg) kallades fram.

Målvakten Tjofsen Olsson berättade om sitt straffmål mot Malmö FF och Rio-Kalle Svenssons räddning på hans andra straff veckan efter. Högerbacken Curt Cahlman påstod att ingen lyckats passera honom.

Åke Persson berättade om sin debut i SIF:s stjärngång. Lagledaren sa efteråt:

- Du Åke, i SIF är det Arne Hodin som dribblar.

Fred Eklöf, tränare 1961, när SIF tvingades lämna allsvenskan, sa att hans lag hade otur då.

Leif Jonsson och Börje Jäder berättade minnen från de fyra kvalen kring 1970, då Öster, Åtvidaberg bland andra satte käppar i hjulen för Stålmännen från Sandviken.

Sandvikensonen Ronald Åhman var med i det Djurgården som 1982 satte P för SIF:s mål att ta sig upp i högsta

serien igen efter 21 år. Ett enda mål skiljde då SIF från allsvenskan. Och nu är målet i första hand att avancera till division I.

Det sa bland andra Anders Rinnström, yngste SIF-spelaren i höst, och Per Engström.

Före och efter SIF-timmen underhöll Storsjögrabbarna med Alf Jansson i foajén. Där träffades gamla kompisar och drack kaffe före halvtimmen med minnen från VM 1958. Sigge Parling - genomgående bäst i svenska silverlaget, och Hans Liljekvist, som blev idrottsattaché i Mexiko under sommaren 1958, förmedlade historier om intresset för VM, Sverige och fotboll.

Sigge ser ännu Gunnar Gren som den viktigaste spelare i svenska silverlaget.

Hasse, Sveriges bästa 800-meterslöpare kring 1945, sa att mexikanarnas största idrott är just fotboll och att Mexikos VM-matcher i Stockholm (och på Jernvallen i Sandviken) sändes ut genom 64 lokalradiostationer.

Kommunalrådet Inga Hagström gratulerade sen SIF på 80-årsdagen med en blomsterkorg.

Sista delen av fotbollskaféet omfattade en lågmäld men laddad diskussion om framtiden i FotbollsSverige. Gunnar Lindbom, ordförande i Gestriklands Fotbollförbund, avslöjade i inledningen de ekonomiska klyftorna mellan riks- och distriktsförbunden och klubbarna.

Gästrikland är tredje minsta fotbollsdistriktet.

Gunnar trodde att en omläggning till en division I-serie och flera division II-lag blir bra.

Kortare resor och därmed lägre kostnader var viktigaste argumenten.

Ronald Åhman och Peter Larsson, som började sin karriär i Hallby och avslutat den i Falun efter framgångsrika år i Halmstads BK, IFK Göteborg, Ajax och AIK, gjorde många tankvärda inlägg. Deras och även de andra debattörerna var överens om att ledarna att den viktigaste tillgången för en förening.

Spelarna kan byta klubb, innebära inkomster och med bra spel locka ungdomar till sina klubbar, men utan välutbildade, hängivna ledare står sig en förening slätt i det långa loppet.

En kväll att minnas.

Det var de flesta överens om!

Och Gästriklandens Historiska Förening tar åt sig äran för ännu ett uppskattat arrangemang.

KAJ ANNEBRANT

Försommarutflykt

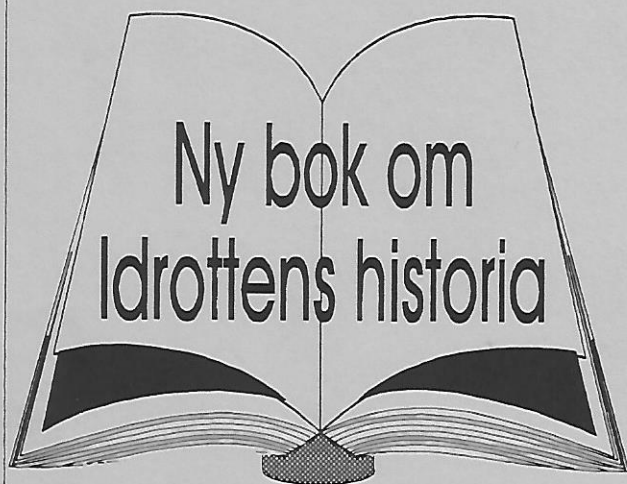
TILL IDROTSMUSEUM

Styrelsens vårutflykt hade målet Falun, idrottsmuseet på Lugnet och en träff med styrelsen i Dalarnas Idrottshistoriska Förening. Tisdag 9 juni var vi iväg i minibuss med styrelsen, alla utom Lennart Andersson och Jack Jacobsson men med gästerna Sigge Kihlström och Valter Nyström.

Vi blev mycket väl mottagna av Gunnar Axelsson, Fa-

lun. Sen visades vi runt i museet, som öppnades i december 1993, av Sven Olsson, Dalarnas museum. Efter det och lunch bjöds vi på en tur genom Lugnet idrottsanläggningar och ett besök i hopptornet.

Besöket avslutades i Dalarnas idrottsmuseums lokaler med erfarenhetsutbyte.

– SEXTIO SPÄNNANDE ÅR –
"Boken om Jernvallen 1937-1997"

Den omfattar 320 sidor och drygt 300 bilder.

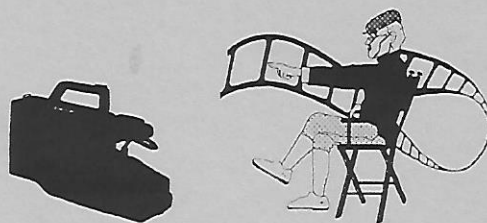
Ett personregister med 1.600 namn,
 dessutom ett med många smeknamn, finns.

Omslagsbilden i fyrfärgstryck togs när Arena Jernvallens
 bandystadion invigdes i december 1992.

Kultur och Fritid, Sandviken, är förlag.

Boken säljs genom bokhandeln och kostar 339 kronor.

Författare: Kaj Annebrant. Layout: Bernt Stenmark.

Vi behöver hjälp!

*Vi har en fin videoutrustning i Gävle
 och en bandspelare i Sandviken*

Men vi behöver medarbetare som kan hjälpa foto-
 grafera och/eller intervjua aktiva och ledare.

Vi behöver även hjälp med redigering.

Gästrikaidrottens Historiska Förening, bildad 1990

Ordförande Helge Rask, Valbo, *vice ordförande* An-
 ders Eriksson, Gävle, *sekreterare* Bo Nordlund, Gävle,
kassör Rune Holmgren, Storvik.

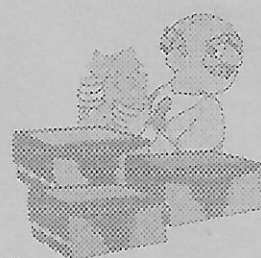
Ledamöter: Kaj Annebrant, Sandviken, Inga-Lisa Er-
 iksson, Hofors och Bert Johansson, Ockelbo.

Adjungerade ledamöter: Lennart Andersson, Bruno
 Moström, båda Sandviken, och Jack Jakobsson, Hofors.

• Under 1998 ska GIHF tillsammans med Gästriklands
 Kulturhistoriska förening ge ut boken Gästrikaidrotten
 före 1950.

Kassörens ruta:

GÄSTRIKEIDROTTENS HISTORISKA FÖRENING
 målsättning är,

att

i Gästrikland väcka och underhålla intresset
 för idrottens historiska bakgrund och utveckling.

att

med hjälp av text, ljud och bild dokumentera
 våra idrottsmän och idrottsledare samt våra idrottsföreningars historia.

När föreningen 5-årsjubilerade i maj 1995 hade vi 133 enskilda medlemmar och
 2 föreningar i registret. Idag drygt 3 år senare är siffrorna 163 respektive 19.

Årsavgiften 50 och 100 kr är medvetet satt lågt för att vi skall bli så många
 som möjligt. Jag vet att personlig kontakt är effektivast när det gäller medlemsvärvning
 varför jag vädjar till Dig som läser detta att hjälpa till.

Ring Rune Holmgren, tel. 0290-108 64 • Skriv till Furuvägen 27, 812 31 STORVIK.